

УДК 340.13

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-38>**Мельничук Н.Ю.**

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національної академії статистики, обліку та аудиту

Melnychuk Nataliia

National Academy of Statistics, Accounting and Auditing

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ У БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

ELECTRONIC GOVERNMENT: CURRENT STATE AND PROSPECTS OF APPLICATION IN PUBLIC SECTOR

У статті досліджено окремі історичні аспекти розвитку електронного урядування в Україні. Виокремлено напрями розвитку електронного урядування в Україні, досліджено головні його складники. Проаналізовано рейтинг розвитку електронного урядування в окремих країнах світу та в Україні. З'ясовано, що система електронного бюджету в Україні на загальнодержавному та місцевому рівнях не використовується і не є дослідженою. Запропоновано ввести у науковий обіг економічне поняття «е-бюджет» під яким запропоновано розуміти систему організації державного управління, яка передбачає взаємодію органів державної влади між собою, з органами місцевого самоврядування і населенням незалежно від місця їх розташування, з використанням інтегрованих інформаційних технологій з метою підвищення ефективності формування й використання бюджетних коштів і забезпечення результативності бюджетного менеджменту в системі державного регулювання. Перераховано перспективні напрями впровадження системи е-бюджету в Україні. Обґрунтовано, що її запровадження сприятиме прозорості та відкритості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування перед зовнішніми користувачами.

Ключові слова: бюджет, електронне урядування, бюджетні кошти, уряд, бюджетна сфера, електронний бюджет.

В статті досліджені деякі історичні аспекти розвитку електронного управління в Україні. Виділені напрямки розвитку електронного управління в Україні, досліджені головні його складові. Проаналізовано рейтинг розвитку електронного управління в окремих країнах світу та в Україні. Виявлено, що система електронного бюджету в Україні на загальнодержавному та місцевому рівнях не використовується і не є дослідженою. Пропонується ввести в науковий обіг економічне поняття «е-бюджет», під яким пропонують розуміти систему організації державного управління, передбачаючу взаємодію органів державної влади між собою, з органами місцевого самоврядування та населенням незалежно від місця їх розташування, з використанням інтегрованих інформаційних технологій з метою підвищення ефективності формування та використання бюджетних коштів та забезпечення результативності бюджетного менеджменту в системі державного регулювання. Перераховано перспективні напрямки впровадження системи е-бюджету в Україні. Обґрунтовано, що її впровадження сприятиме прозорості та відкритості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування перед зовнішніми користувачами.

Ключові слова: бюджет, електронне управління, бюджетні кошти, уряд, бюджетна сфера, електронний бюджет.

Within the article, historical aspects of the e-government development in Ukraine are studied. It is determined that e-government is mainly implemented to improve the efficiency of the public sector, system improvement of the management and maintenance of sustainable development of the country as a whole. It enables governments to achieve a number of ambitious goals and, as a rule, improve the quality of service and efficiency of public service delivery, reducing the cost of providing public services, improving democratic processes by enhancing dialogue between the government and its citizens. Directions of the e-government development in Ukraine are distinguished. It is substantiated that the main structural components of the e-government model are the systems of e-services, e-ecology, e-education, e-social protection, e-medicine, e-finance, e-banks, e-budget, e-justice, e-transport, e-elections and e-archive. It is found that the electronic budget system in Ukraine at the national and local levels is not used and has not been investigated. It is proposed to introduce in the academic language the economic concept of «e-budget». It is determined that the creation of the e-budget system should be regulated by relevant regulatory documents (The Concept of an Integrated E-Budget Information System in Ukraine; Message from the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine «On the Internal and External Situation of Ukraine in 2019»; Action Plan for the Implementation of the Communication Strategy for the Prevention and Suppression of Corruption in 2020). Perspective directions on the implementation of electronic budgeting in Ukraine are defined, i.e. processes automation in the budget sphere in 11 directions: (budget planning, revenue management, expenditure management, public procurement management, accounting and reporting, management of public debt and its maintenance costs, personnel management, non-financial asset management, budget control, regulatory and reference information and analytical support); separation of an individual chapter in the Budget Code of Ukraine "Information Systems in the Budget". It is substantiated that introduction of electronic budgeting system in Ukraine shall promote high quality of budget management, transparency and openness of activity of public authorities and local self-government bodies in face of external users.

Key words: budget, e-government, budget funds, government, budget sphere, e-budget.

Постановка проблеми. В останні роки Україна зробила вже чимало кроків у розвитку інформаційних технологій, що й зумовило зростання їхньої ролі у соціально-економічному процесі. Але, як показує практичний досвід, нині цього не досить. Постає нагальна потреба у розвитку таких технологій, які б відповідали завданню побудови нової системи державного управління. Щоб іти у ногу з темпами технологічних змін, багато країн використовують новітні технології. Розвиток електронного управління нерідко є одним із пріоритетів держави, згідно з основними стратегічними цілями та пріоритетами національного розвитку. В Україні останніми роками відбуваються глибокі структурні реформи з метою реалізації проектів електронного управління. Найваж-

ливішим напрямом розвитку стали електронні послуги, що стосуються кожного громадянина: з боку бізнесу та громадян, оформлення допомоги при народженні дитини, в земельній та будівельній сферах, для водіїв та перевізників, про початок будівельних робіт для класу СС1, тощо. Незважаючи на підвищену увагу органів державної влади до електронного урядування, питання його застосування саме у бюджетній сфері залишається не досить дослідженим. З огляду на це, виняткової актуальності набуває дослідження сучасного стану та перспектив застосування електронного урядування у бюджетній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретичні аспекти розвитку електронного урядування розглядаються у працях

таких вітчизняних фахівців, як В. Дрешпак, К. Кислюк, Г. Леліков, А. Семенченко, Н. Нижник та інші. Також вагомий внесок у сучасну теорію і практику розвитку електронного урядування та його складників зробили зарубіжні науковці F. Asbjorn, Y. Chen, H. Chen, R. Ching, W. Huang, J. Krogstie, K. Layne, J. Lee, Y. Long, J. Moon, I. Moser, L. Risan, H. Singh, K. Siau, D. West.

Метою статті є дослідження теоретико-практичних засад розвитку електронного урядування та виокремлення перспективних напрямів його застосування у бюджетній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні важко знайти сферу діяльності, де б не застосовувались інформаційні технології. Присутність гаджетів, Інтернету, онлайн-ресурсів у житті кожного є невід'ємними складниками її соціально-економічного процесу. З 1990-х років інформаційні технології почали поступово входити в усі галузі економіки. Це породило нову світову економіку, яка дістала назву «електронна економіка» [23, с. 409–410]. Суб'єкти інформаційних відносин стали усвідомлювати і виконувати свою роль у цьому процесі, а сама держава – активно впливати на якісний аспект трансформаційних процесів, залучати до співпраці політиків, науковців, практиків і громадськість. Адже, щоб залишатися конкурентоспроможними на світовому ринку, усі країни повинні піклуватися про розвиток інформаційного суспільства [13, с. 159].

Сьогодні спостерігаємо динамічне зростання ролі та важливості інформаційних технологій. Вони присутні в усіх аспектах нашого повсякденного життя, стають важливими у політиці та економіці. Як зазначають теоретики, розвиток інформаційного суспільства є неминучими, адже відставання в цьому питанні може спричинити негативні наслідки у багатьох аспектах життя і функціонування країни [17, с. 22]. Використовуючи переваги нових інформаційних технологій, держави можуть створювати якісно нові способи взаємодії між органами державної влади та населенням, підвищуючи, тим самим, ефективність управління в цілому [3, с. 157].

Сьогодні надзвичайно актуальним питанням є введення електронної взаємодії в умовах стрімкого розвитку е-урядування. Насправді багато країн світу живуть уже в нових вимірах цифрового суспільства та економіки. Головними перевагами застосування е-урядування [17, с. 346–347] є, зокрема, економія часу та адміністративних витрат; можливість вирішити відповідні питання в будь-який час і практично скрізь; створення умов для людей з обмеженими можливостями; необмежена електронна діяльність.

Іноземними дослідниками пропонуються напрями розвитку е-урядування (уряд для громадян (G2C), уряд для бізнесу (G2B) і уряд для уряду (G2G) [17, с. 343–344]) та його фактори (політичні, економічні, соціальні і технологічні [10; 12; 16; 19; 20; 21; 22; 24; 26]). Політичні фактори характеризують рівень управління політичною ситуацією у країні. Економічні фактори відображають головні аспекти, що сприяють і перешкоджають економічному зростанню країни. Соціальні фактори пов'язані з низьким рівнем освіти, високим рівнем корупції, недостатньою прозорістю в управлінні державними фінансами. А технологічні фактори, у свою чергу, визначають недостатній розвиток інформаційних технологій.

Основними структурними складниками моделі е-урядування є такі системи, як е-послуги, е-екологія, е-освіта, е-соціальний захист, е-медицина, е-фінанси, е-банки, е-бюджет, е-судочинство, е-транспорт, е-вибори та е-архів. Кожна з перелічених структурних складових частин моделі е-урядування відповідає принципам прозорості та підзвітності, які в сукупності забезпечують реалізацію принципів результативності та ефективності. Саме такі її структурні складові частини здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і юридичних осіб, а також підвищити відкритість, прозорість та ефективність діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Е-урядування є базовою передумовою для розбудови в Україні ефективних цифрової економіки і цифрового ринку та для їх подальшої інтеграції в єдину цифрову економіку та єдиний цифровий ринок ЄС (EU Digital Single Market Strategy) [7].

В Україні е-урядування уперше застосовано у 2000 р. Але його стрімкий розвиток розпочався лише у 2014–2019 рр. із створенням у 2014 р. Державного агентства з питань електронного урядування України (натепер Міністерство цифрової трансформації України); розробленням і схваленням Концепції розвитку електронного урядування в Україні за відповідним Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. [7] і Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [8]; затвердженням Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 37-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 рр.»; створенням 2 вересня 2019 р. Міністерства цифрової трансформації України [4]. Згідно з Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, е-урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє

підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [7]. Тим часом це не єдина думка з приводу трактування досліджуваного економічного поняття. К. Кислюк пропонує власний підхід до

визначення поняття, під яким розуміє форму організації державного управління з використанням інформаційних технологій [2, с. 229]. Вважаємо такий підхід значно вужчим, ніж наведено урядом.

Розглянемо досвід України з розвитку е-урядування в останні роки (рис. 1). Здійснивши аналіз онлайн-ресурсів, ми дійшли висновку, що органи державної влади вжили

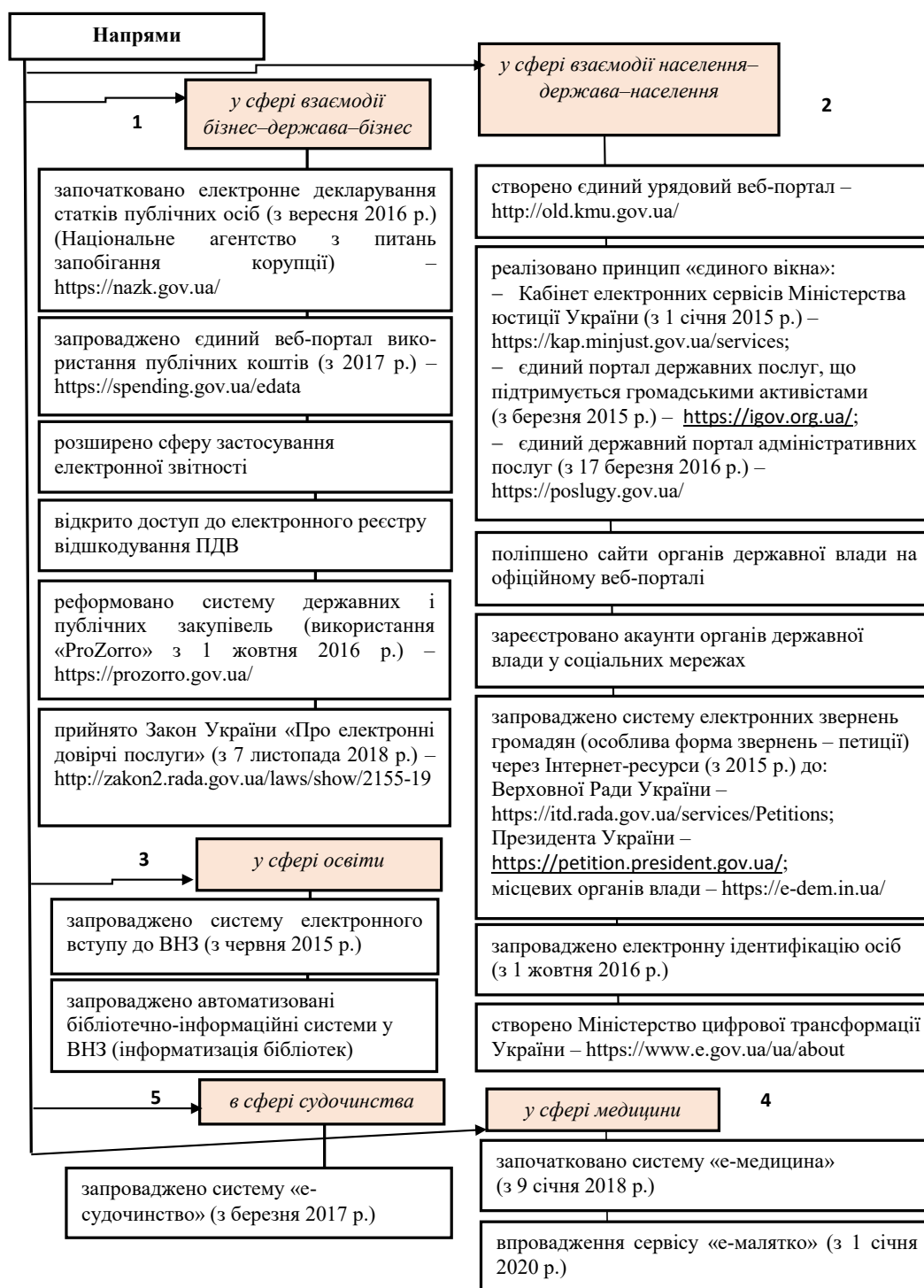

Рис. 1. Напрями розвитку е-урядування в Україні станом на 01.10.2019 р.

Джерело: систематизовано автором

значний спектр заходів (напрямів) щодо розвитку е-урядування в Україні. В Україні розвиток е-урядування здійснюється, головним чином, за такими напрямками: бізнес – держава – бізнес, населення – держава – населення, сфера освіти, сфера медицини, сфера судочинства. Найбільша увага приділяється саме взаємодії населення з органами державної влади, що свідчить про успіхи в демократизації українського суспільства. Значний внесок зроблено також у розвиток відносин бізнесу та держави, що відповідає основним засадам принципу прозорості.

В Україні розвиток е-урядування на місцевому рівні розпочався у 2010 р. Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. № 360-р «Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування» [5], було вибрано 2 області – Дніпропетровську та Одеську. Головною метою такого експерименту стало відпрацювання єдиних стандартів обміну електронними документами. Надалі формат обміну було затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20 жовтня 2011 р. № 1207 «Про вимоги до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади. Формат електронного

повідомлення» [6]. Сьогодні моніторинг упровадження інструментів е-урядування в органах місцевого самоврядування найбільших міст України здійснюється коаліцією громадських організацій з ініціативи ГО «Подільська Агенція Регіонального Розвитку» [1].

Але слід зазначити: що хоча е-урядування стрімко розвивається, все ж в Україні його рівень є набагато нижчим, ніж у провідних країнах світу, про що свідчить Індекс розвитку е-уряду (*E-Government Development Index*). У рейтингу розвитку е-урядування ООН, який міститься у дослідженнях *E-Government Survey*, позиції 193 країн розподіляються на основі отриманого ними загального індексу. Він, у свою чергу, складається з трьох підіндексів, що характеризують стан онлайн-сервісу; телекомунікаційної інфраструктури; людського капіталу [9] (табл. 1.).

Згідно з даними табл. 1., найбільшим Індексом розвитку е-уряду, який є складовим індикатором для вимірювання готовності та здатності урядів використовувати інформаційні технології з метою надання послуг населенню, виявився у Данії – 0,915 при максимальному його значенні – 1. При цьому у 2016 р. ця держава перебувала на 9-й позиції. Австралія та Респуб-

Таблиця 1

Рейтинг розвитку е-урядування в окремих країнах світу станом на 20.07.2019 р.

№	Місця у рейтингу 2018 р	Місця у рейтингу 2016 р	Назви країн	Індекси розвитку е-уряду	Складові Індексу е-уряду		
					Індекси онлайн-сервісу	Індекси телекомунікаційної інфраструктури	Індекси розвитку людського капіталу
1	1	8	Данія	0,9153	1	0,7978	0,9472
2	2	2	Австралія	0,9053	0,9722	0,7436	1
3	3	3	Республіка Корея	0,9013	0,9792	0,8496	0,8743
4	4	1	Великобританія	0,8999	0,9792	0,8004	0,9223
5	5	6	Швеція	0,8882	0,9444	0,7835	0,9366
6	11	12	США	0,8769	0,9861	0,7564	0,8883
7	12	15	Німеччина	0,8765	0,9306	0,7952	0,9036
8	15	28	Швейцарія	0,8523	0,8472	0,8428	0,8663
9	16	13	Естонія	0,8486	0,9028	0,7613	0,8818
10	20	16	Австрія	0,8301	0,8681	0,7716	0,8505
11	23	13	Канада	0,8258	0,9306	0,6724	0,8744
12	33	36	Польща	0,7926	0,9306	0,5805	0,8668
13	36	64	Кіпр	0,7736	0,7847	0,7279	0,8083
14	38	49	Беларусь	0,7641	0,7361	0,6881	0,8681
15	39	33	Казахстан	0,7597	0,8681	0,5723	0,8388
16	42	42	Чилі	0,7353	0,8333	0,5377	0,8339
17	47	52	Болгарія	0,7177	0,7639	0,5785	0,8106
18	57	45	Латвія	0,6996	0,6667	0,6188	0,8132
19	82	62	Україна	0,6165	0,5694	0,4364	0,8436

Джерело: складено автором на основі [9]

бліка Корея залишилися на своїх місцях – відповідно, на 2-му і 3-му. Іноземні дослідники характеризують країни такого високого рівня як «багаті країни, що мають високий рівень ресурсів людського капіталу, перебувають в авангарді освіти свого населення та надання різних можливостей для розвитку людського капіталу, необхідного для полегшення соціальних змін і прогресу [11; 15]. Великобританія, яка у 2016 р. очолювала рейтинг, сьогодні розташувалася на 4-му рядку [9].

При цьому Україна зайняла лише 82-у позицію, яка є на 20 позицій нижчою, ніж у 2016 р. Інакше кажучи, нашу державу можна охарактеризувати, як країну з не надто хорошими показниками розвитку е-урядування. На наш погляд, це пов'язано насамперед не з тим, що е-урядування недосконале, а з тим, що воно є тією сферою дослідження, яка лише нещодавно почала розвиватися в Україні та використовуватись органами державної влади як прогресивна інтегрована інформаційна технологія. Становить інтерес думка з цього приводу іноземних дослідників. Як зазначає Д. Вест, для того, щоб е-урядування стало ефективним, воно має бути насамперед зрілим. Зрілість е-урядування визначається ступенем прогресу, досягнутим країною в його розвитку, та вишуканістю особливостей, наявних на веб-сайтах своїх урядів [25, с. 16]. Тим часом С. Срівастава і Т. Тео пов'язують зрілість е-урядування з розробленням і впровадженням електронних заходів, тобто веб-сайти урядів повинні містити додаткові функції, здатні надавати своїм громадянам та іншим заінтересованим сторонам більш ефективні послуги. Зовнішні користувачі оцінюють спроможність і готовність держави сприяти участі своїх громадян у прийнятті рішень та готовності до цього кожного [24]. Інші дослідники [14; 18] вважають, що зріле е-урядування – це певний стан у безперервному процесі.

Як уже було зауважено, невід'ємною структурною складовою частиною і продовженням е-урядування є система електронного бюджету (далі – е-бюджет). Побудова цієї системи повинна відповідати не тільки тенденціям у розвитку суспільства окремої країни, але й загальносвітовим засадам. В Україні на загальнодержавному та місцевому рівнях ця система не використовується і є не дослідженою. На нашу думку, «е-бюджет» – це система організації державного управління, яка передбачає взаємодію органів державної влади між собою, з органами місцевого самоврядування і населенням незалежно від місця їх розташування, з використанням інтегрованих інформаційних технологій з метою підвищення

ефективності формування і використання бюджетних коштів і забезпечення результативності бюджетного менеджменту в системі державного регулювання.

Як показує зарубіжний досвід, система е-бюджет є широковідомою і використовується багатьма країнами (зокрема, такими, як Республіка Корея, Австралія, Великобританія, Швеція, Канада, Болгарія, Сінгапур), завоювавши там ключові позиції в системі управління державними фінансами. Проте найбільший інтерес викликав досвід запровадження системи е-бюджету у Сінгапурі (місто-держава у Південно-Східній Азії), Канаді (держава, що займає північну частину Північної Америки), Болгарії (держава у Південно-Східній Європі). З огляду на важливість системи е-бюджету в управлінні бюджетними коштами в Україні вважаємо за необхідне запропонувати головні концептуальні засади створення й розвитку системи е-бюджету, яка значно підвищить результативність бюджетного менеджменту у державному регулюванні. На нашу думку, створення системи е-бюджету повинне регламентуватись відповідними нормативними документами (розробленням Концепції інтегрованої інформаційної системи е-бюджету в Україні; Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2019 році»; Плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2020 рік).

Також для створення й розроблення системи е-бюджету необхідно автоматизувати процеси в бюджетній сфері за 11 напрямками (бюджетне планування, управління доходами, управління видатками, управління публічними закупівлями, облік і звітність, управління державним боргом і витратами на його обслуговування, управління кадрами, управління нефінансовими активами, бюджетний контроль, нормативно-довідкова інформація та інформаційно-аналітичне забезпечення), що, у свою чергу, сприятиме високій якості бюджетного менеджменту, прозорості та відкритості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування перед зовнішніми користувачами. Зокрема, необхідно до Бюджетного кодексу України внести зміни, виокремивши главу «Інформаційні системи в бюджеті», якою б регламентувалися головні засади створення й розвитку інтегрованої інформаційної системи е-бюджету.

Висновки із цього дослідження і дальші перспективи в цьому напрямку. Визначено, що в Україні е-урядування вперше застосовано у 2000 р. Його розвиток здійснюється головним чином за такими напрямками, як: бізнес – дер-

жава – бізнес, населення – держава – населення, сфера освіти, сфера медицини, сфера судочинства. Найбільша увага приділяється саме взаємодії населення з органами державної влади, що свідчить про успіхи в демократизації українського суспільства. Доведено, що невід’ємним складником і продовженням е-урядування є система е-бюджету. В Україні на загальнодержавному рівні ця система не використовується і не є дослідженою. З огляду на важливість е-урядування в управлінні дер-

жавними фінансами України, запропоновано авторський підхід до трактування економічного поняття «е-бюджет» та визначено перспективні напрями його розвитку. Однак створення такої системи без відповідної нормативно-правової бази є неможливим. Тому є нагальна потреба в розробленні концептуальних положень розвитку системи «е-бюджет» в Україні, яка значно підвищить прозорість у бюджетній сфері, що і є подальшим напрямом дослідження.

Список використаних джерел:

1. Впровадження інструментів е-урядування в органах місцевого самоврядування найбільших міст України. ГО «Подільська Агенція Регіонального Розвитку»: веб-сайт. URL: <http://pard.org.ua> (дата звернення: 21.09.2019).
2. Кислюк К.В. Розвиток електронного урядування в Україні як фактор соціокультурної динаміки. *Культурологія*. 2018. Вип. 60. URL: <http://ku-khsac.in.ua/article/download/133766/130225> (дата звернення: 01.05.2019).
3. Нижник Н.Р., Леліков Г.І. Інформаційні технології в структурах державної служби: навч. посіб. Київ, 2003. 220 с.
4. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://www.e.gov.ua/> (дата звернення: 03.10.2019).
5. Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. № 360-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/360-2010-%D1%80> (дата звернення: 09.10.2019).
6. Про вимоги до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади. Формат електронного повідомлення: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.10.2011 № 1207. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1306-11> (дата звернення: 08.10.2019).
7. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/pras/250287124> (дата звернення: 10.07.2019).
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 21.09.2019).
9. Рейтинг електронного правительства ООН. Совместный проект Tadviser: веб-сайт. URL: http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D1%8D%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%9E%D0%9E%D0%9D (дата звернення: 20.07.2019).
10. Azad B., Faraj S. & Goh J. F. hat Shapes Global Diffusion of e Government: Comparing the Influence of National Governance Institutions, *Journal of Global Information Management*. 2010. Vol. 18, No. 2. P. 85-104.
11. Barker C. *Cultural Studies: Theory and Practice*. London, 2012. 552 p.
12. Chen Y.N., Chen H.M., Huang W. & Ching R. K. H. E-Government Strategies in Developed and Developing Countries: An Implementation Framework and Case Study. *Journal of Global Information Management*. 2006. Vol. 14, No. 1. P. 23–46.
13. Doktorowicz K., Europejski model społeczeństwa informacyjnego. Katowice, Wyd. UŚ. 2005.
14. Galliers, R.D. & Sutherland, A.R. Information Systems Management and Strategy Formulation: The Stages of Growth Model Revisited. *Journal of Information Systems*. 1991. Vol. 1, No. 2. P. 89–114.
15. Goldthorpe J.H., Lockwood D., Bechhofer F., Platt J. The Affluent Worker: Industrial Attitudes and Behaviour. *The Economic Journal*. 1969. Vol. 79, No. 313. P. 167–169.
16. Ifinedo P. & Davidrajuh R. Digital Divide in Europe: Assessing and Comparing the E-readiness of a Developed and an Emerging Economy in the Nordic Region. *Electronic Government: An International Journal*. 2005. Vol. 2, No. 2. P. 111 – 133.
17. Kasprzyk B. Aspekty funkcjonowania e-administracji dla jakości życia obywateli, in: «Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy», C.F. Hales (red.), Rzeszów, Wyd. URz. 2011.
18. Layne K., Lee J. Developing Fully Functional e-Government: A Four Stage Model. *Government Information Quarterl.* 2011. Vol. 8, No. 2. P. 122–136.

19. Moon J. M. The Evolution of E-government among Municipalities: Rhetoric or Reality? *Public Administration Review*. 2002. Vol. 62, No. 4. P. 424–433.
20. Moon M.J., Welch E.W. & Wong W. What Drives Global E governance? An Exploratory Study at a Macro level. *38th Hawaii International Conference on System Sciences*. Big Island, HI, United States, 2005. 131 p.
21. Siau K. & Long Y. Using Social Development Lenses to Understand E-Government Development. *Journal of Global Information Management*. 2006. Vol. 14, No. 1. P. 47–62.
22. Singh H., Das A. & Joseph D. Country-Level Determinants of E-Government Maturity. *Communications of the Association for Information Systems*. 2007. No. 40. P. 632–648
23. Społeczeństwo informacyjne / J. Papińska-Kacperek (Ed.). Warszawa: PWN, 2008. P. 43.
24. Srivastava S. C. & Teo T. S. H. E-Government Payoffs: Evidence from Cross-Country Data. *Journal of Global Information Management*. 2007. Vol. 15, No. 4. P. 20–40.
25. West D. M. E-government and The Transformation of Service Delivery and Citizen Attitudes. *Public Administration Review*. 2004. Vol. 64, No. 1. P. 15–27.
26. Wong W. & Welch E. (2004). Does E-Government Promote Accountability? A Comparative Analysis of Website Openness and Government Accountability. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*. 2004. Vol. 17, No. 2. P. 275–297.

References:

1. Vprovadzhennia instrumentiv e-uriaduvannia v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia naibilshykh mist Ukrainy. HO «Podilska Ahentsiia Rehionalnoho Rozvytku»: veb-sait [Implementation of e-government tools in local self-government bodies of major cities of Ukraine. Podil Regional Development Agency: website]. *pard.org.ua*. Retrieved from <http://pard.org.ua> [in Ukrainian].
2. Kysliuk, K. V. (2018). Rozvytok elektronnoho uriaduvannia v Ukraini yak faktor sotsiokulturnoi dynamiky [Development of e-governance in Ukraine as a factor of socio-cultural dynamics]. *Kulturolohiia – Cultural Studies*, 60, 228-237. Retrieved from <http://ku-khsac.in.ua/article/download/133766/130225> [in Ukrainian].
3. Nyzhnyk, N. R., Lelikov, H. I. (2003). *Informatsiini tekhnologii v strukturakh derzhavnoi sluzhby [Information Technologies in Civil Service Structures]*. Kiev: Center for Educational Literature [in Ukrainian].
4. Ofitsiynyi sait Ministerstva tsyvrovoyi transformatsiyi Ukrainy [Official site of the State Agency for Electronic Governance of Ukraine]. *www.e.gov.ua*. Retrieved from <https://www.e.gov.ua/> [in Ukrainian].
5. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 360-r «Pytannia realizatsii pilotnoho proektu vprovadzhennia tekhnologii elektronnoho uriaduvannia» [Ordinance No. 360-r of the Cabinet of Ministers «Issues of Implementation of the Pilot Project on Implementation of E-Governance Technologies»]. (2010). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/360-2010-%D1%80> [in Ukrainian].
6. Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy № 1207 «Pro vymohy do formativ danykh elektronnoho dokumentoobihu v orhanakh derzhavnoi vlady» [Order of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine № 1207 «Requirements for electronic document circulation formats in public authorities»]. (2011). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1306-11> [in Ukrainian].
7. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 649-r «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini» [Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 649-p]. (2017). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124> [in Ukrainian].
8. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 67-r «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyvrovoi ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii» [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 67-p «On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the plan of measures for its implementation»]. (2018). *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> [in Ukrainian].
9. Reitynh elektronnoho uriadu OON. Spilnyi proekt Tadviser: veb-sait [Rating of the UN e-Government. Tadviser Joint Project: Website]. *www.tadviser.ru*. Retrieved from http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%8D%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%9E%D0%9D [in Russian].
10. Azad, B., Faraj, S. & Goh, J.F. (2010). Formy hlobalnoi dyfuzii elektronnoho uriadu: Porivniannia vplyvu natsionalnykh orhaniv upravlinnia [hat Shapes Global Diffusion of e-Government: Comparing the Influence of National Governance Institutions]. *Zhurnal hlobalnoho upravlinnia informatsiieu – Journal of Global Information Management*, 18, 2, 85-104 [in English].

11. Barker, C. (2012). *Kulturolohiia: teoriia ta praktyka* [Cultural Studies: Theory and Practice]. London: SAGE Publications Ltd [in English].
12. Chen, Y. N., Chen, H. M., Huang, W. & Ching, R. K. H. (2006). *Strategii elektronnoho uriaduvannia v krainakh, shcho rozvyvaiutsia ta krainakh, shcho rozvyvaiutsia: Ramka implementatsii ta tematyчне doslidzhennia* [E-Government Strategies in Developed and Developing Countries: An Implementation Framework and Case Study]. *Zhurnal hlobalnoho upravlinnia informatsiieiu – Journal of Global Information Management*, 14, 1, 23-46 [in English].
13. Doktorovych, K. (2005). *Yevropeiska model informatsiinoho suspilstva* [European model of the information society]. Katowice: Wyd. UŚ [in Polish].
14. Galliers, R.D. & Sutherland, A. R. (1991). *Upravlinnia informatsiinykh systemamy ta formuliuvannia strategii: perehliana stadiia modeli zrostannia* [Information Systems Management and Strategy Formulation: The Stages of Growth Model Revisited]. *Zhurnal informatsiinykh system – Journal of Information Systems*, 1, 2, 89–114 [in English].
15. Goldthorpe, J.H., Lockwood, D., Bechhofer, F. & Platt, J. *Zainiatyi pratsivnyk: stavlennia do promyslovosti ta povedinka* [The Affluent Worker: Industrial Attitudes and Behaviour]. *Ekonomichnyi zhurnal – The Economic Journal*, 79, 313, 167–169 [in English].
16. Ifinedo, P. & Davidrajah, R. (2005). *Tsyfrovyyi rozpodil u Yevropi: otsinka ta porivniannia elektronnoi hotovnosti rozvynenoi ta novoi ekonomiky u Pivnichnomu rehioni* [Digital Divide in Europe: Assessing and Comparing the E-readiness of a Developed and an Emerging Economy in the Nordic Region]. *Elektronnyi uriad: Mizhnarodnyi zhurnal – Electronic Government: An International Journal*, 2, 111–133 [in English].
17. Kasprzyk, B. (2011). *Aspekty funktsionuvannia elektronnoho uriadu shchodo yakosti zhyttia hromadian u: «Sotsialna nerivnist ta ekonomichne zrostannia»* [Aspects of functioning of e-government in this life of the population in: «Social inequality and economic need»]. C.F. Hales (red.). Rzeszów: Wyd. URz [in Polish].
18. Layne, K., Lee, J. (2011). *Rozrobka povnisti funktsionalnoho elektronnoho uriadu: model na chotyry etapy. Informatsiinyi kvartal uriadu* [Developing Fully Functional e-Government: A Four Stage Model]. *Informatsiinyi kvartal uriadu – Government Information Quarterly*, 8, 2, 122–136 [in English].
19. Moon, J. M. (2002). *Evolutsiia elektronnoho uriadu sered munitsypalitetiv: rytoryka chy realnist?* [The Evolution of E-government among Municipalities: Rhetoric or Reality?]. *Ohliad derzhavnoho upravlinnia – Public Administration Review*, 62, 4, 424–433 [in English].
20. Moon, M. J., Welch, E. W. & Wong, W. (2005). *Chy spryiaie elektronnomu uriadu pidzvitnist? Porivniálny analiz vidkrytosti veb-saitiv ta pidzvitnosti uriadu* [What Drives Global E-governance? An Exploratory Study at a Macro level]. Big Island: HI, United States [in English].
21. Siau, K. & Long, Y. (2006). *Vykorystannia linz sotsialnoho rozvytku dlia rozuminnia rozvytku elektronnoho uriadu* [Using Social Development Lenses to Understand E-Government Development]. *Zhurnal hlobalnoho upravlinnia informatsiieiu – Journal of Global Information Management*, 14, 1, 47–62 [in English].
22. Singh, H., Das, A. & Joseph, D. (2007). *Determinanty zrilosti uriadu na rivni krainy* [Country-Level Determinants of E Government Maturity]. *Zviazok Asotsiatsii informatsiinykh system – Communications of the Association for Information Systems*, 40, 632–648 [in English].
23. Papińska-Kacperek, J. (Eds.). (2008). *Informatsiine suspilstvo* [Information Society]. Warszawa: PWN [in Polish].
24. Srivastava, S. C. & Teo, T. S. H. (2007). *Vyplaty za elektronnyi uriad: dani, otrymani za mezhamy krainy* [E-Government Payoffs: Evidence from Cross-Country Data]. *Zhurnal hlobalnoho upravlinnia informatsiieiu – Journal of Global Information Management*, 15, 4, 20–40 [in English].
25. West, D. M. (2004). *Elektronnyi uriad ta transformatsiia nadannia posluh ta stavlennia do hromadian* [E-government and The Transformation of Service Delivery and Citizen Attitudes]. *Ohliad derzhavnoho upravlinnia – Public Administration Review*, 64, 1, 15–27 [in English].
26. Wong, W. & Welch, E. (2004). *Chy spryiaie elektronnomu uriadu pidzvitnist? Porivniálny analiz vidkrytosti veb-saitiv ta pidzvitnosti uriadu* [Does E-Government Promote Accountability? A Comparative Analysis of Website Openness and Government Accountability]. *Upravlinnia: Mizhnarodnyi zhurnal z pytan polityky, administratsii ta instytutsii – Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 17, 2, 275–297 [in English].